

Byla C-217/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. balandžio 4 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Verwaltungsgerichtshof (Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. kovo 28 d.

Apeliantė:

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl

Prieglobsčio prašytojas:

A N

Pagrindinės bylos dalykas

Prieglobsčio procedūra – Grupė, turinti individualų tapatumą – Sąvoka „kitokia“ – Šeima kaip socialinė grupė

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aiškinimas, SESV 267 straipsnis.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija) 10 straipsnio 1 dalies d punkte vartojama formuluotė „grupė turi individualų tapatumą atitinkamoje šalyje, nes aplinkinė visuomenė ją suvokia kaip kitokią“ turi būti aiškinama taip, kad atitinkamoje

šalyje grupė turi individualų tapatumą tik tuo atveju, jei aplinkinė visuomenė ją laiko kitokia, ar „individualaus tapatumo“ buvimą reikia nagrinėti savarankiškai ir atskirai nuo klausimo, ar aplinkinė visuomenė grupę laiko kitokia?

Jei atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį klausimą „individualaus tapatumo“ buvimas turi būti nagrinėjamas savarankiškai:

2. Pagal kokius kriterijus turi būti vertinamas „individualaus tapatumo“ buvimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95/ES 10 straipsnio 1 dalies d punktą?

Nepriklausomai nuo atsakymo į pirmąjį ir antrąjį klausimus:

3. Ar vertinant, ar grupė, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2011/95/ES 10 straipsnio 1 dalies d punktą, „aplinkinės visuomenės“ yra laikoma kitokia, reikia atsižvelgti į persekiotojo, visos visuomenės ar šalies visuomenės didelės dalies arba šalies visuomenės dalies nuomonę?

4. Pagal kokius kriterijus vertinama, ar grupė laikoma „kitokia“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95/ES 10 straipsnio 1 dalies d punktą?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija)

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Asylgesetz 2005 (2005 m. Prieglobsčio įstatymas; toliau – *AsylG*)

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

1. Prieglobsčio prašytojas A N yra Afganistano pilietis, jis 2015 m. lapkričio 4 d. Austrijoje pateikė tarptautinės apsaugos prašymą pagal 2005 m. Prieglobsčio įstatymą.
2. Prieglobsčio prašytojas pateiktą prašymą motyvavo teiginiais, kad Afganistane jis buvo persekiojamas prieglobsčio teisėje nurodytu būdu ir jam grėsė tėvo pusbrolių kraujo kerštas. Kraujo keršto priežastis – tėvo ir jo pusbrolių ginčas dėl žemės sklypo. Vykstant šiam ginčui jau nužudyti prieglobsčio prašytojo tėvas ir vienas brolis.
3. *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* (Federalinė imigracijos ir prieglobsčio tarnyba) 2017 m. birželio 21 d. sprendimu atmetė šį prašymą ir priėmė sprendimą

grąžinti prieglobsčio prašytoją. Ji darė prielaidą, kad prieglobsčio prašytojo pabėgimo istorija išgalvota ir kad jis atvyko į Austriją tik norėdamas pagerinti ekonominę ir socialinę padėtį.

- 4 Prieglobsčio prašytojas apskundė šį sprendimą *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas).
- 5 *Bundesverwaltungsgericht* patenkino skundą, tačiau *Verwaltungsgerichtshof* (Vyriausiasis administracinis teismas) jo sprendimą panaikino. *Bundesverwaltungsgericht* antrąjį sprendimą *Verwaltungsgerichtshof* taip pat panaikino. 2022 m. liepos 26 d. sprendimu *Bundesverwaltungsgericht* dar kartą patenkino apeliacinį skundą, suteikė prieglobsčio prašytojui asmens, turinčio teisę į prieglobstį, statusą ir nustatė, kad jis pagal įstatymą turi teisę į pabėgėlio statusą.
- 6 *Bundesverwaltungsgericht* nustatė, kad prieglobsčio prašytojas yra Afganistano pilietis, puštūnas, išpažįstantis sunizmą ir kilęs iš Lagmano. Jo tėvas iš pusbrolių nusipirko žemės ūkio paskirties žemės sklypą, tačiau pusbroliai vėliau ėmė tvirtinti, kad tai buvo tik nuomos sutartis. Tėvas atsisakė grąžinti žemę ir kreipėsi į kaimo seniūnus, kad šie išspręstų konfliktą. Jų akivaizdoje pusbroliai taip pat tvirtino tik išnuomoję turtą ir toliau grasino tėvui. Kitą dieną prieglobsčio prašytojas, jo tėvas ir brolis tame sklype buvo apšaudyti. Prieglobsčio prašytojas pabėgo ir slapstėsi pas dėdę. Dėdė atvežė prieglobsčio prašytoją ir likusius šeimos narius į Kabulą, o paskui kartu su kaimo seniūnais surengė tėvo ir brolio laidotuves. Vėliau buvo sudegintas prieglobsčio prašytojo šeimos namas ir jis sužinojo, kad yra ieškomas. Taigi dėdė suorganizavo prieglobsčio prašytojo pabėgimą ir priglaudė jo šeimą. Vis dėlto vėliau dėdė su šeima pats pabėgo į Pakistaną.
- 7 Taigi, prieglobsčio prašytojas kilmės valstybėje pateko į kraujo keršto situaciją, todėl, jei jis būtų grąžintas, kiltų grėsmė, kad tėvo pusbroliai jį užpuls ir net nužudys. Prieglobsčio prašytojui apsistojus kituose miestuose, tokie užpuolimai nebuvo tikėtini, tačiau dėl dabartinės padėties Afganistane ten įsitvirtinti ir gyventi be didelių sunkumų nebeįmanoma.
- 8 Teisiniu aspektu *Bundesverwaltungsgericht* nurodė, kad persekiojimas, grindžiamas vienu iš Ženevos konvencijoje dėl pabėgėlių statuso išvardytų pagrindų ir kylantis iš privataus asmens ar privačių grupių, yra svarbus pagal prieglobsčio teisę, jei valstybė nenori arba negali užkirsti kelio tokiems persekiojimo veiksams. Kraujo kerštas yra svarbus nagrinėjant prieglobsčio bylą, nes priklausymas „didelės šeimos narių, kuriems gresia kraujo kerštas“, socialinei grupei turi būti patvirtintas, jei keršto veiksmų reikia bijoti vien dėl giminystės ryšių su tiesiogiai nukentėjusiu asmeniu. Prieglobsčio prašytojas buvo persekiojamas tik dėl giminystės ryšių su tėvu ir negalėjo tikėtis Afganistano valdžios institucijų apsaugos. Todėl jam grėسė prieglobsčio suteikimui svarbus persekiojimas jo kilmės regione ir jis neturėjo galimybės pabėgti šalies viduje.

- 9 *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* apskundė šį sprendimą *Verwaltungsgerichtshof*.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 10 *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* pažymi, kad *Bundesverwaltungsgericht* prieglobsčio prašytojui gresiantį kraujo kerštą priskiria Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso numatytam pagrindui „priklausymas tam tikrai socialinei grupei“, tačiau tam turi būti įvykdyti tam tikri reikalavimai pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją (2018 m. spalio 4 d. sprendimo byloje C-652/16, 10 punktas). Viena vertus, grupės narius turėtų sieti „prigimtinės savybės“ arba „bendra istorija, kurios negalima pakeisti“, arba bendros savybės ar įsitikinimai, „kurie yra tokie svarbūs to asmens tapatumui ar sąžinei, kad jis negali būti verčiamas jų atsisakyti“. Antra vertus, grupė turi turėti „individualų tapatumą atitinkamoje šalyje, nes aplinkinė visuomenė ją suvokia kaip kitokią“.
- 11 Neaišku, ar šeima (ar jos nariai) yra socialinė grupė, jei nenustatyta, kad aplinkinė visuomenė šeimą (ar jos narius) laiko kitokia.
- 12 *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* taip pat nurodo, kad atitinkamą Direktyvos 2011/95/ES nuostatą (10 straipsnio 1 dalies d punktas) Vokietijos ir Austrijos aukščiausieji teismai aiškina skirtingai.
- 13 Atsiliepime į apeliacinį skundą prieglobsčio prašytojas teigia, kad ankstesnėje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisprudencijoje šeima buvo pripažinta socialine grupe pagal Ženevos konvenciją. Iš skundžiamo sprendimo motyvų matyti, kad pagal puštūnų kraujo keršto tradiciją tokį kerštą sukelia, pavyzdžiui, neišspręstas ginčas dėl žemės. Šiuo atveju svarbiausia yra teisė į kerštą ir atlygio laukimas, todėl galima tikėtis, kad tėvo pusbroliai taip pat keršys prieglobsčio prašytojui. Kraujo kerštas gali tęstis dešimtmečius.
- 14 Prieglobsčio prašytojas laikosi nuomonės, kad jį persekioja dėl priklausymo socialinei grupei, nes tėvo pusbroliai jį laiko kitos kraujo keršto grupės nariu.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 15 *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* apeliaciniame skunde neginčijo *Bundesverwaltungsgericht* išvadų, todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė, kad pakankamai tikėtina, jog prieglobsčio prašytojui gresia fizinis smurtas, įskaitant nužudymą. Šie veiksmai turi būti laikomi nevalstybinių subjektų vykdomu persekiojimu pagal Direktyvos 2011/95/ES 9 straipsnio 1 dalį ir 9 straipsnio 2 dalies a punktą. Prieglobsčio prašytojas negali tikėtis valstybės apsaugos.
- 16 Vertinant, ar prieglobsčio prašytojui turi būti suteiktas asmens, turinčio teisę į prieglobstį, statusas, lemiamą reikšmę turi tai, ar yra ryšys tarp direktyvos

10 straipsnyje nurodytų priežasčių ir 9 straipsnio 1 dalyje persekiojimui priskiriamų veiksmų arba apsaugos nuo tokių veiksmų nebuvimo. *Bundesverwaltungsgericht* šį ryšį aiškina tuo, kad prieglobsčio prašytojo tėvo pusbroliai norėjo jį nužudyti tik todėl, kad jis priklauso (mirusio) tėvo šeimai, – prieglobsčio prašytojas nėra tiesiogiai susijęs su turtiniu ginču.

- 17 Šioje byloje *Bundesverwaltungsgericht* daro prielaidą, kad persekiojimas vykdomas dėl priklausymo tam tikrai socialinei grupei, t. y. šeimai arba šeimos nariams, kuriems vykdomas kraujo kerštas. Vis dėlto neginčijama, kad šeima gali būti socialinė grupė arba kad ji turi bendrą istoriją, kurios negalima pakeisti. Ginčas kyla dėl to, ar šeima (arba jos nariai) laikytina grupe, kaip tai suprantama Direktyvos 2011/95/ES 10 straipsnio 1 dalies d punkte, kuri turi individualų tapatumą atitinkamoje šalyje, nes aplinkinė visuomenė ją suvokia kaip kitokią. Tik tokiu atveju būtų galima pripažinti pabėgėlio statusą.
- 18 *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl* nurodo, kad yra keli požiūriai į klausimą, ar persekiojimas vykdomas dėl priklausymo socialinei grupei.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, norint įvertinti, ar nariai, kuriems gresia kraujo kerštas, gali būti laikomi socialine grupe, reikia išsiaiškinti keletą dalykų. Pirma, kyla klausimas, kada galima teigti, kad grupė turi individualų tapatumą atitinkamoje šalyje ir todėl yra socialinė grupė, kaip tai suprantama direktyvos 10 straipsnio 1 dalies d punkte. Be to, reikia išsiaiškinti, pagal kokius aspektus grupės „aplinkinė visuomenė“ nustato save ir kada ši visuomenė grupę laiko „kitokia“.

Pirmasis ir antrasis klausimai

- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Direktyvos 2011/95/ES 10 straipsnio 1 dalies d punkto formuluotė išreiškia priežastinį ryšį, taigi aiškiai apibrėžtos grupės tapatumo buvimas priklauso nuo to, ar jos aplinkinė visuomenė ją laiko kitokia. Tai reikėtų, kad vertinant, ar grupė turi „individualų tapatumą“, reikėtų atsižvelgti tik į tai, ar „aplinkinė visuomenė ją suvokia kaip kitokią“. Esant tokiam supratimui, nereikėtų atlikti tyrimo pagal kitus, atskirus kriterijus. Remiantis šiuo supratimu, socialinės grupės buvimas negalima pagrįsti remiantis vien grupės narių savęs suvokimu ir priklausymu jai jausmu – lemiamas veiksnys būtų „aplinkinė visuomenė“, kuri ją suvokia kaip kitokią. Atrodo, kad toks požiūris buvo palaikomas (tuometinėse) Europos prieglobsčio paramos biuro (EASO) priklausymo tam tikrai socialinei grupei gairėse.
- 21 Jei toks priežastinis ryšys būtų (bent iš dalies) paneigtas, o „individualaus tapatumo“ buvimas būtų nagrinėjamas atskirai, kyla antrasis klausimas, kokiais kriterijais remiantis toks nagrinėjimas turėtų būti atliekamas. Sąjungos teisės aktų leidėjas šios sąvokos neapibrėžė. Taip pat neaišku, kaip suprantamas „individualaus tapatumo“ „individualumas“.

Trečiasis klausimas

- 22 Nėra aišku, į kurį aspektą Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo atkreipti dėmesį formuluote, kad „aplinkinė visuomenė“ grupę suvokia kaip kitokią.
- 23 Galima manyti, kad visuomenė (visa arba didelė jos dalis) yra atitinkamoje valstybėje ar teritorijoje, kurios rezidentas yra suinteresuotas asmuo. Tokiu atveju – būtent dėl narių savybės kurti šeimą – aplinkinė visuomenė šeimą paprastai laikytų kitokia tik tada, jei šeimos gyvenimo būdas aiškiai nukryptų nuo vyraujančių šeimos gyvenimo papročių.
- 24 Be to, tikriausiai būtina, kad aplinkinė visuomenė žinotų apie atitinkamos grupės buvimą. Jei grupės buvimas lieka nežinomas aplinkinei visuomenei, tokios grupės laikymas kitokia bus atmestas jau vien dėl šios priežasties.
- 25 Toks požiūris palaikomas minėtose EASO gairėse, nes jose teigiama, kad norint patikrinti, ar šalyje egzistuoja tam tikra socialinė grupė, būtina atitinkama ir naujausia informacija apie kilmės šalį. Taip pat reikėtų nagrinėti visuomenės gyvenimą ir skirtingus elgesio su grupėmis būdus, nes socialinė grupė yra susijusi su aplinkine visuomene.
- 26 Remiantis šiuo požiūriu, šioje byloje tikriausiai reikėtų paneigti socialinės grupės buvimą. Šiuo atveju apie kraujo kerštą žino tik persekiojantys ir persekiojama šeima, o ne visa visuomenė ar didelė jos dalis. Vis dėlto, jei būtų daroma prielaida, jog persekiojantys perspektyva yra pakankama, kad būtų galima priskirti socialinei grupei, persekiojantys būtų laikomi grupės aplinkine visuomene pagal Direktyvos 2011/95/ES 10 straipsnio 1 dalies d punktą ir ribas nustatytą jį. Remiantis šiuo požiūriu, nagrinėjamu atveju prieglobsčio prašytojo tėvo šeima būtų socialinė grupė, nes persekiojantys (tėvo pusbroliai) ją tokia laiko.

Ketvirtasis klausimas

- 27 Problemiškas atrodo ir vertinimas, ar aplinkinė visuomenė grupę laiko „kitokia“.
- 28 Sąvoka „kitokia“ yra pernelyg neapibrėžta, kad bet kuri laisvai pasirinkta savybė galėtų būti priskiriama tokiai kategorijai. Be to, atrodo, kad šis terminas turi neigiamą prasmę. Todėl galima manyti, kad sąvoka „kitokia“ yra susijusi su šios grupės nuvertinimu aplinkinės visuomenės atžvilgiu. Minėtose EASO gairėse kalbama apie šios grupės „stigmatizavimą“, nors kitose jų vietose pabrėžiama, kad grupės suvokimo kaip kitokios nederėtų suprasti tik kaip būtinais neigiamais dalykais.
- 29 Vis dėlto taip pat gali būti, kad turima omenyje „būti kitokiai“ ir kad tai tik kalbos problema – pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, anglų kalboje vartojamas „different“ neturi neigiamo atspalvio.
- 30 Jei būtų svarbu, ar didesnis skaičius žmonių laiko grupę „kitokia“, lemiamą reikšmę galėtų turėti tai, kad tik viena konkreti savybė ar kelios konkrečios savybės lemia, kad didesnis skaičius žmonių laiko grupę kitokia. Kitos savybės, kurias kiti asmenys tik tam tikrais atvejais klasifikuotų kaip kitokias, tokiu atveju

nebūtų svarbios. Laikantis šio požiūrio, persekiotojo perspektyva nebūtų lemiamą klasifikuojant kaip socialinę grupę.

- 31 Šiuo atveju kyla abejonių, ar į kraujo kerštą įsitraukusią šeimą aplinkinė visuomenė (jei būtų vertinama kaip didesnis žmonių skaičius) laikytų kitokia. Be to, kad – kaip minėta pirma – tokia visuomenė (kuri didžiąja dalimi sudaro grupę) įprastai nesužino apie atitinkamą savybę, pats prieglobsčio prašytojas savo apeliaciniame skunde nurodė, kad pagal puštūnų garbės ir elgesio kodeksą kilmės regione tokį ginčą, kaip kilęs nagrinėjamu atveju, reikia spręsti kraujo keršto būdu. Todėl būtų nelengva suprasti, kodėl į kraujo kerštą įsitraukusią šeimą aplinkinė visuomenė, kuri taip pat gyvena šia tradicija, turėtų laikyti kitokia.
- 32 Visgi jei persekiotojo požiūris yra lemiamas, gali užtekti, kad persekiotojas šeimą, kurioje vyksta kraujo kerštas, priskirtų kitokiai, kad ji priklausytų socialinei grupei.
- 33 Nagrinėjamu atveju tai reiškia, kad jei lemiamą reikšmę turi persekiotojo požiūris, prieglobsčio prašytojui asmens, turinčio teisę į prieglobstį, statusas buvo suteiktas pagrįstai. Vis dėlto, jei taip nėra, *Bundesverwaltungsgericht* neturėjo suteikti prieglobsčio prašytojui šio statuso, nes nėra jokie ryšio su lemiamu prieglobsčio suteikimo pagrindu. Tuomet *Bundesverwaltungsgericht* turėtų dar kartą išnagrinėti, ar prieglobsčio prašytojui turėtų būti suteikta papildoma apsauga.